

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף סט

תלה ליה רב לרבי: רב שלח לרבי איגרת שלומים, ובין השורות הוא כתב לו את השאלה הבאה: האחים ששיעבדו את הקרקעות שירשו, האם הבת גובה מהקרקעות שבידי הלקוחות את הפרנסה (= נדוניה) או המזונות המגיעים לה?

הוא **יטיב רבי חייא:** כשהגיעה השאלה לרבי ישב לפניו רבי חייא ושאל אותו: האם רב התכוין לשאול על מקרה שהאחים מכרו את הקרקעות, או על מקרה שהם שיעבדו אותם כמשכון על הלואה שנטלו (שאם לא יעמדו בפרעון יגבו הלקוחות את ההלוואה מהקרקע)?

ורב, אי מכרו: הגמרא מקשה על רב מדוע הוא לא פירט באיגרת האם כוונתו לשאול על 'מכרו' או על 'משכנו'?

הגמרא מתרצת: רב הסתפק בשני האופנים. והוא לא כתב רק את אחד מהם, כי אז יתכן שהתשובה שהוא היה מקבל לא היתה עונה גם על המקרה השני. ולכן הוא כתב את השאלה בצורה עמומה בכדי לקבל תשובה על שני האופנים.

והגמרא מבארת. שהרי באופן שמכרו את הקרקע יש יותר סיבה לומר שהבנות לא יוציאו אותה מהקונים, ואילו במקום שרק משכנו את הקרקע יש יותר סיבה לומר שכן יגבו מהקרקעות שעדיין שייכות לבנים. ולכן אם רבי היה נשאל רק על 'מכרו' והיה עונה שמוציאים, ודאי שגם ב'משכנו' יוציאו. אבל אם ב'מכרו' היה עונה רבי שלא מוציאים עדיין אין ראייה ל'משכנו'. וכן אם היה עונה רבי רק על 'משכנו', גם כן היינו מסתפקים אמנם בכיוון ההפוך, כמבואר בגמרא.

ורבי יוחנן אמר: רבי יוחנן חולק על רבי.

מי שמת והניח שתי בנות ובן: והבת הראשונה התחתנה וקיבלה מהירושה עישור נכסים, ולאחר מכן מת הבן, ואז התחתנה השניה והיא רוצה גם כן עשור נכסים, אלא שכבר היא ואחותה ירשו את כל הירושה. לדעת רבי יוחנן הבת השניה מפסידה את

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

העישור נכסים, כי כל תקנת עישור נכסים היא מהבן שזכה בירושה, ולא במקרה ששתיהן חלקו בירושה. אבל לדעת רבי חנינא היא מקבלת עישור נכסים, שהרי אפילו מנכסים משועבדים מוציאים בכדי לתת לה אם כן ודאי שיוציאו מאחותה.

לכאורה מוכח שרבי יוחנן שמע את דברי רבי וחלק עליו, ולכן לא התרגש כששמע את רבי חנינא אומר אותם, ולא חזר בו מדבריו. כי אחרת היה עליו להקשות לו מניין לך דברים אלו?

ודלמא: הגמרא דוחה. יתכן שהוא שמע זאת עבשיו לראשונה והוא קיבל את הדברים, אמנם הוא לא חזר בו לגבי שתי אחיות כי שם יש לבת השניה מספיק ירושה בשביל להתחתן. שלא כמו באחים ששעבדו את הנכסים, שאין לה ממה לגבות אם לא ממשועבדים.

אשכח מציאה בעלמא: וכי אם הבת מצאה מציאה בסכום השווה לעישור נכסים, היא לא תגבה מהנכסים ששעבדו האחים כי יש לה מספיק כסף להתחתן?

מהני נכסי קאמינא: דוקא מאותם הנכסים של הירושה ולא ממציאה בעלמא.

*

בת יורשת הויא: נחלקו הדעות האם את ה'עישור נכסים' שתקנו לבת, תקנו לה בתורת 'ירושה' או בתורת 'בעלת חוב'? והנפקא מינה: 'בעל חוב' שמגיע לגבות את חובו מהקרקע של היורשים, הם יכולים לסלק אותו בתשלום של החוב, וכן יכולים להביא לו קרקע מסויימת שממנה יגבה את החוב. אבל 'יורש' שבא לגבות את הירושה, אין היורשים יכולים לסלק אותו בכסף או בקרקע מסויימת, אלא הוא מקבל את חלקו בשווה עם כולם מכל הנכסים.

הדר ביה: חזר בו מדבריו והודה שהיא בעלת חוב.

הוה קאימנא קמיה דאמימר: הייתי עומד לפני אמימר כשהגיעה אשה אחת לפניו וביקשה עישור נכסים, וראיתי שדעתו היתה שאם היורשים ירצו לסלק אותה בזוזים הוא היה מסכים לסלק אותה מהנכסים. כי שמעתי מהאחים שלה (היורשים) שאמרו 'אילו היה לנו זוזים היינו מסלקים אותה' ואמימר שתק ולא אמר להם כלום, שמע מינה שהוא הסכים לדבריהם.

דאבא או דאחי: האם היא נחשבת בעלת חוב של האבא או של האחים? והנפקא מינה: בעל חוב גובה את חובו מקרקע בינונית, אבל בעל חוב של האב שמת הבא להיפרע מנכסי היתומים הדין הוא ש'אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית, ואין נפרעים מהם אלא בשבועה'.

אבל אם היא נחשבת בעלת חוב של היתומים עצמם, הרי היא ככל בעל חוב שגובה מבינונית ובלי שבועה.

דרבינא אגביה: כשמת רב אשי, רבינא נתן לביתו של רב אשי מ'מר' בנו של רב אשי בינונית שלא בשבועה, כי היא נחשבת בעלת חוב של 'מר' אחיה. אבל מבנו של רב סמא בנו של רב אשי (רב סמא מת קודם לכן) הוא גבה זיבורית בשבועה, מכיון שהיא נחשבת בעלת חוב של אביו 'רב סמא' אחיה.

כי אתיא היא איתתא לקמך: האשה שבאה לפני רב נחמיה, ביקשה ממנו שיכתוב מכתב לרבה בר רב הונא, שבעירו היתה צריכה לגבות עישור נכסים. והוא כתב לו: כשתבוא אישה זו לפניך תגבה לה עישור נכסים אפילו מ'אמת הרחיים' (= הבסיס של הריחיים) שנחשבת כקרקע.

מעמלא דביתי: מהעמלה שגובים על השכרת בתים, כי גם הסכום שנכנס מההשכרה של הקרקע נחשב כקרקע.

שלח ליה רב ענן: מכתב לרב הונא: 'הונא חברינו שלום! כשתבוא אישה פלונית לפניך תגבה לה עישור נכסים'.

רב הונא הקפיד שרב ענן קרא לו 'הונא חברנו', ולכן אמר לרב ששת שישב לפניו: לך תאמר לו כך, ובנידוי יהא מי שלא יאמר במדויק (כלומר אני מנדה אותך אם לא תאמר את דברי במדויק): ענן מהיכן התכוונת להגבות לה, ממקרקעי או ממטלטלי? ושאלה נוספת: מי יושב ב'בית מרח' בראש?

הלך רב ששת לפני רב ענן ואמר לו: אדוני רב, ורב הונא הוא רבו של אדוני, והוא נידה את מי שלא יאמר בלשון הזו, ואם הוא לא היה מנדה לא הייתי אומר זאת: ענן ענן וכו'.

הלך רב ענן למר עוקבא וסיפר לו את הדברים. רב ענן לא ידע מה זה 'מרזיחא'.

איזי: חברי. אמור לי איך היה 'גוף המעשה' כלומר מה אתה שלחת לו בהתחלה?

מאי מרזיחא? אבל: כלומר השאלה של רב הונא היתה מי מיסב בראש המסובים בבית האבל? כי בזמנם היו יושבים המסובים לפי סדר החשיבות של כל אחד ואחד, והחשוב מכולם יושב בראש. ב'בית האבל' האבל יושב בראש כדלהלן.

'ינחם' אחרים משמע: כי האות י' מנוקדת בשוא.

הגמרא מתרצת: 'הכתיב' הרי לא מנוקד, ואפשר לקרוא אותו בניקוד חיריק מתחת לאות י' מלשון לקבל נחמה.

מר זח: אבל ש'מר' לו, ודעתו 'זחה' מעליו – נעשה שר לגדולים.

משנה: אב המוסר מעות ביד נְשִׁילִישׁ לצורך בתו לקנות לה שדה או נדוניה כשתינשא, ומת האב, ולאחר שהבת נישאת היא אומרת לְשִׁילִישׁ שיתן לבעלה את המעות משום שהוא נאמן עליה שלא יקח אותם לעצמו אלא יקנה לה בהם שדה כשתרצה, לדעת ר"מ - לא שומעים לה, אלא על הַנְשִׁילִישׁ לעשות מה שציווה אותו האב ויקנה במעות שדה עבור הבת, לפי שמצווה לקיים דברי המת. ולדעת רבי יוסי - שומעים לה, לפי שאין שום תועלת שהנְשִׁילִישׁ יקנה לה שדה, שהרי אפילו אם הַנְשִׁילִישׁ כבר קנה שדה ואין כאן מעות היא יכולה למוכרה אם היא רוצה, ולכן שומעים לה.

במה דברים אמורים? ששומעים לה לתת לבעלה את המעות. ויבואר בגמ'.

גמרא: אב המוסר מעות ביד נְשִׁילִישׁ שיתנם לחתנו לקנות להם מהם שדה לבתו, ומת האב, והיא אומרת שיתנו את המעות לבעלה עד שתרצה לקנות מהם שדה, הדבר תלוי - אם היא אומרת כן לאחר שנישאת, הרשות בידה לתת את המעות לבעלה, לפי שאף האב היה בדעתו לתת את המעות לְשִׁילִישׁ רק עד שתינשא, שמשנישאת בעלה זכאי לאכול פירות, ואם אמרה כן כשהיא מאורסת, יעשה הַנְשִׁילִישׁ מה שציווה אותו האב. זו דעת ר"מ.

רבי יוסי אומר - אם היא גדולה הרשות בידה לתת את המעות לבעלה בין אם היא נשואה או מאורסת, ואם היא קטנה יעשה הַנְשִׁילִישׁ מה שציווה אותו האב בין אם היא נשואה או מאורסת.

מאי בינייהו: במה נחלקו ר"מ ור"י (= במשנה ובברייתא), בגדולה או קטנה?

אם תאמר שהם נחלקו בקטנה נשואה, שלדעת ר"מ הסובר ש'מן הנשואין הרשות בידה' הכוונה אפילו לקטנה, ור"י חולק שאפילו מן הנשואין רק גדולה הרשות בידה

ולא קטנה, זה אי אפשר לומר, שהרי בסיפא של המשנה נאמר 'אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום', ואת זה אמר רבי מאיר ולא רבי יוסי, שהרי כבר מהרישא אנו יודעים שלדעת רבי יוסי 'אין מעשה קטנה כלום', שברישא אמר רבי יוסי שהטעם ששומעים לה הוא משום שאין שום תועלת שהשליש יקנה לה שדה, שהרי אפילו אם השליש כבר קנה שדה ואין כאן מעות היא יכולה למוכרה אם היא רוצה, א"כ ברישא מדובר בגדולה שיכולה למכור שדות, נמצא שכבר מהרישא אנו יודעים שרבי יוסי סובר שרק לגדולה שומעים ולא לקטנה לפי ש'אין מעשה קטנה כלום', אלא בהכרח שר"מ אמר את הסיפא 'אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום', וחסר בדברי המשנה וצריך להוסיף - 'המשליש מעות לבתו... יעשה השליש מה שהושלש בידו, במה דברים אמורים (= שלא שומעים לה) מן האירוסין, אבל מן הנישואין הרשות בידה, במה דברים אמורים (= שיש הבדל בין מן האירוסין למן הנישואין) בגדולה אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום. נמצא שגם ר"מ וגם ר"י מודים שקטנה בין מן הנישואין או מן האירוסין אין הרשות בידה, וא"כ חוזרת השאלה במה הם נחלקו?

אלא הם נחלקו בגדולה מן האירוסין, שלר"מ לא שומעים לה ולר"י שומעים לה.

*

רקע למעשה עם אילפא: במס' תענית מובא שרבי יוחנן ואילפא (= שם של חכם) היו עניים, רבי יוחנן הלך עם אילפא לעסוק בסחורה כדי להתפרנס, בדרך הם התיישבו לאכול לחם ליד כותל רעוע. באו שני מלאכי השרת ואמר אחד מהם לחברו בא ונפיל עליהם את הכותל וימותו לפי שהם מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, ענה לו חברו בא ונעזב אותם לפי שאחד מהם עתיד להיות אדם גדול. רבי יוחנן שמע את שיחתם ואילפא לא שמע. רבי יוחנן חזר ללימודו ואילפא עשה סחורה. עד שאילפא חזר מהסחורה, בינתיים מינו את רבי יוחנן לראש ישיבה, כשאילפא חזר אמרו לו בני העיר אם היית נשאר היינו ממנים אותך ולא את רבי יוחנן (= אילפא היה גדול מרבי יוחנן), כששמע זאת אילפא תלה את עצמו בראש הספינה. הגמרא מביאה את המשך המעשה:

אילפא תלה את עצמו בתורן הספינה ואמר - אע"פ שהלכתי לסחורה לא שכחתי את תלמודי, אם יבוא משהו ויאמר לי ברייתא של רבי חייא ורבי אושעיא ולא אמצא לה מקור מהמשנה, אפיל את עצמי מתורן הספינה ואטבע בים. בא אותו סבא ושנה לפניו ברייתא ושאל אותו היכן יש לה מקור מהמשנה, הברייתא אומרת - **האומר תנו שקל**

(המשך בדף הבא ↓)

לבני וכו' כלומר שכיב מרע המצווה לפני מותו שהאפוטרופוס על רכושו יתן לבניו שקל לשבוע, אבל יש לו בנים רבים והם זקוקים לסלע (= 2 שקלים) - נותנים להם סלע. כי אנו אומדים את דעתו שאמר לתת להם רק שקל בשביל לזרז אותם שיעסקו בפרנסה, כי אם הוא היה מעוניין שיתנו להם דוקא שקל ולא יותר היה עליו לומר בלשון הזו 'אל תתנו להם אלא שקל'. ואם אמר 'אם מתו (= הבנים) ירשו אחרים תחתיהם', אז אפילו אם אמר רק בלשון 'תנו שקל לבני' - נותנים להם דוקא שקל, כי אנו רואים שהוא מעוניין שישאר כסף ליורשים הבאים. ע"כ הבריייתא.

אמר ליה הא מני רבי מאיר היא: אילפא ענה לאותו סבא שהמקור לבריייתא היא משנתנו, שרבי מאיר של משנתנו סובר שעל השליש לעשות מה שציווה אותו האב ויקנה במעות שדה עבור הבת, לפי שמצווה לקיים דברי המת, ולכן הבריייתא אמרה שעושים כדברי האב שאמר 'אל תתנו להם אלא שקל' לפי שמצווה לקיים דברי המת.